

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 2001
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk

4323509-1092691-IZB

Bijlage(n)

Kenmerk afzender

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Datum 9 januari 2026
Betreft Beleidsreactie Gezondheidsraadadvies over gezondheidsrisico's voor
omwonenden van geitenhouderijen

Geachte voorzitter,

Op 8 december jl. heeft de Gezondheidsraad (hierna: de GR) het tweede deeladvies over de gezondheidsrisico's rond veehouderijen gepubliceerd en is dit ook aan uw Kamer aangeboden. Met deze brief geven wij een eerste inhoudelijke beleidsreactie, namens het kabinet, op het eerste en tweede deeladvies van de Gezondheidsraad, zoals toegezegd aan de Tweede Kamer.¹

Deze reactie geven wij binnen de volgende context. De ruimte in Nederland is schaars. Veel opgaven komen samen op dezelfde plek. Wonen, werken, landbouw, natuur, water, defensie, energie en infrastructuur concurreren met elkaar binnen dezelfde regio's om ruimte. Conform de Omgevingswet moet daarom gezocht worden naar een balans tussen het beschermen (veiligheid, gezondheid, milieu) en het benutten (wonen, werken, recreatie) van de fysieke leefomgeving.² De Ontwerp-Nota Ruimte laat zien dat scherpe keuzes en een zorgvuldige, integrale belangenafweging noodzakelijk zijn. Advisering van de GR vormt een belangrijk advies bij deze weging.

Kern Gezondheidsraad advies I en II

De GR concludeert in het eerste deeladvies over de gezondheidsrisico's rondom veehouderijen dat het verband tussen wonen in de nabijheid van geitenhouderijen en het risico op longontstekingen waarschijnlijk oorzakelijk is. Dat geeft volgens de GR voldoende aanleiding voor overheden om op basis van het voorzorgsbeginsel maatregelen te nemen om de gezondheidsrisico's voor omwonenden van geitenhouderijen te beperken.

¹ Kamerstukken 28973 nr. 280 (3 juli 2025) en 28973 nr. 285 (8 december) 2025 en 2025D3022 (18 december 2025).

² Zie Ontwerp-Nota Ruimte, Kamerstuk 29435-269, 26 september 2025

In het tweede deeladvies komt de GR tot de conclusie dat het risico op een longontsteking binnen een woonafstand van 0-1.000 meter van een geitenhouderij aanzienlijk is verhoogd.³ De GR plaatst dit risico ook in breder perspectief.⁴ De GR geeft een aantal aanbevelingen voor mogelijke maatregelen die om een politiek-bestuurlijk besluit vragen. Volgens de GR is het terugdringen van de blootstelling van omwonenden aan emissies (uitstoot) van micro-organismen, fijnstof en endotoxinen uit geitenhouderijen de meest aangewezen manier om het gezondheidsrisico van omwonenden van geitenhouderijen te beperken. Daar gaan we in deze brief nader op in, in de vorm van drie hoofdlijnen voor de uitwerking van een samenhangend maatregelenpakket.

Kenmerk

4323509-1092691-IZB

Maatregelen bij nieuwvestiging

De GR geeft aan dat een afstandsnorm het gezondheidsrisico voor omwonenden verlaagt, en dat deze is aangewezen zo lang niet duidelijk is of uitstootverminderende maatregelen afdoende zijn. De GR adviseert om een afstandsnorm in te voeren voor nieuwvestiging van geitenbedrijven, woningen en andere gevoelige bestemmingen.

In reactie op dit advies gaat het kabinet een afstandsnorm voor nieuwvestiging uitwerken. Enerzijds voor nieuwvestiging van een geitenhouderij in de buurt van woonkernen en andere gevoelige bestemmingen. Anderzijds voor realisering van woonkernen en andere gevoelige bestemmingen in de buurt van bestaande geitenhouderijen. Dit is een maatregel met veel impact, niet alleen op de sector, maar ook op de planning van nieuw te bouwen woonkernen en andere functies in de fysieke leefomgeving nabij geitenhouderijen. Conform de Omgevingswet moet daarom gezocht worden naar een balans tussen het beschermen (veiligheid, gezondheid, milieu) en het benutten (wonen, werken, recreatie) van de fysieke leefomgeving.⁵ Daarom behoeft de uitwerking van deze maatregel, gebaseerd op de Omgevingswet, gedegen onderbouwing en afstemming met mede-overheden, aandacht voor statistische onderbouwingen en voor relevant beleid in andere sectoren.

Het is belangrijk om te komen tot een brede impactanalyse om duidelijkheid te krijgen en zo tot een zorgvuldige weging te komen wat een proportionele en goed onderbouwde aanpak is, waarin specifiek aandacht is voor het belang van de woningbouwopgave. Deze impactanalyse zullen we op zo kort mogelijke termijn met de Tweede Kamer delen zodat integrale bespreking, weging en besluitvorming kan plaatsvinden. Bij de uitwerking van een potentiële afstandsnorm zal worden gekeken naar de invulling ervan, zoals de precieze afstand. De GR adviseert een afstandsnorm van 1.000 meter te hanteren. De GR zegt ook: hoe dichterbij de bron, hoe groter het risico. Het risico op longontsteking is het sterkst verhoogd binnen een woonafstand van 0-500 meter van een geitenhouderij (73%); binnen een woonafstand van 0-1000 meter is dat minder (19%).⁶ Omdat het gezondheidsrisico afneemt met een grotere woonafstand van een geitenhouderij is van belang te weten hoe groot het risico is op een woonafstand van 500-1000m van geitenbedrijven, naast een risico-inschatting over de gehele kilometer. Over het risico binnen een

³ Zie tabel 1 op p.17 van het advies [Gezondheidsrisico's rond veehouderijen 2025: deel II | Gezondheidsraad](#).

⁴ Zie paragraaf 3.4 van het advies.

⁵ Zie Ontwerp-Nota Ruimte, Kamerstuk 29435-269, 26 september 2025.

⁶ Gemiddeld krijgt in Nederland elk jaar 1,9% van de mensen een longontsteking, ongeacht waar zij wonen. Binnen 1.000 meter woonafstand van een geitenhouderij is dat verhoogd naar 2,2% van de mensen, bij mensen die binnen 500 meter afstand van een geitenhouderij wonen is dat verhoogd naar 3,2%.

woonafstand van 500-1000 meter kon de GR geen aparte schatting maken, omdat deze afstand niet is opgenomen in de gepubliceerde resultaten van het VGO-onderzoek. We hebben aan de VGO-onderzoekers gevraagd om deze schatting alsnog te maken, op basis van de oorspronkelijke data. De verwachting is dat zij in februari deze schatting kunnen opleveren. Bij de uitwerking van de afstandsnorm bezien we tevens of deze ook moet gelden voor uitbreidingslocaties. Daartoe vragen we de onderzoekers of zij de relatie tussen omvang van geitenbedrijven en risico in relatie tot emissiereducerende maatregelen in de bedrijfsvoering nader in beeld kunnen brengen.

Kenmerk
4323509-1092691-IZB

Maatregelen bij bestaande bedrijven

We willen ons ook inzetten om het risico voor omwonenden in bestaande situaties te verminderen. Enerzijds zetten we in op mogelijke emissiereductie door technische maatregelen op bedrijfsniveau. Hiervoor is eerst meer kennis en onderzoek nodig. Anderzijds zetten we in op een maatwerkaanpak in prioritaire situaties. Beide sporen lichten we hieronder nader toe.

Emissiereductie door maatregelen in de bedrijfsvoering onderzoeken

De GR adviseert om bij bestaande bedrijven in te zetten op reductie van emissies van micro-organismen, fijnstof en endotoxinen. De GR kan niet inschatten in welke mate specifieke maatregelen het gezondheidsrisico voor omwonenden kunnen verminderen; daarvoor ontbreekt inzicht in de effectiviteit van de maatregelen op emissiereductie en op het gezondheidsrisico.

Daarom zullen we de effectiviteit van emissiereducerende technische, bedrijfs- en organisatorische maatregelen zo snel mogelijk nader in beeld brengen. Wageningen University & Research (WUR) voert momenteel een verkennend onderzoek uit naar mogelijkheden voor emissiereducties. Dit is fase 1 van de door de WUR geadviseerde meerjarige onderzoeksinspanning, waarover de Kamer eerder is bericht (naar aanleiding van een WUR spoedadvies).⁷ We verwachten de resultaten hiervan eind januari. Mochten in het fase 1 verkennende onderzoek van de WUR technische maatregelen genoemd worden die emissies mogelijk kunnen verminderen, die niet ingrijpend of kostbaar zijn en snel zouden kunnen worden toegepast dan zouden deze als “no regret”-maatregelen kunnen worden opgepakt op korte termijn. Andere maatregelen die genoemd worden, maar wel ingrijpend en/of kostbaar zijn zullen nader onderzocht moeten worden. Dit kan bijvoorbeeld middels *pilots* in combinatie met monitoren van het effect op emissies. De geitensector heeft recent een sectorplan opgesteld met onder meer ideeën voor maatregelen op bedrijfsniveau die hierbij aansluiten.

Zowel het onderzoek van de WUR als het sectorplan zullen worden meegenomen in het verder uitwerken van de mogelijkheden voor emissiereductie op bedrijfsniveau. Indien er uit het fase 1 onderzoek voldoende aanknopingspunten blijken te zijn, dan zullen we in het eerste kwartaal van 2026 starten met fase 2 van het onderzoek beschreven in het WUR spoed advies (meetcampagne en ontwikkelprogramma). Zo’n meetcampagne en ontwikkelprogramma hebben een doorlooptijd van minimaal 2-3 jaar, mogelijk langer.

Ruimtelijke aanpak bij wijziging van bestaande situaties en prioritaire locaties

De GR geeft aan dat bij wijziging van bestaande situaties een beperking van de

⁷ Kamerstuk 28973 nr. 268, 22 mei 2025

omvang van geitenhouderijen mogelijk bij kan dragen aan het terugdringen van het gezondheidsrisico. Concrete grenswaarden voor het aantal bedrijven en het aantal geiten per bedrijf zijn volgens de Raad echter niet aan te duiden op basis van de beschikbare informatie. In dit verband verdienen volgens de GR situaties waarbij meerdere geitenhouderijen aanwezig zijn bij gevoelige functies de aandacht. Dit geldt ons inziens ook voor situaties waar relatief veel gevoelige bestemmingen (woningen en zeker ook scholen, kinderdagverblijven, ouderenhuisvesting, zorginstellingen) dichtbij een geitenhouderij staan of gepland zijn. Voor dergelijke 'prioritaire locaties'⁸ met een relatief hoog blootstellingsrisico willen we verkennen welke aanpak mogelijk is om het gezondheidsrisico voor omwonenden te verminderen. Maatwerk en proportionaliteit van maatregelen zijn daarbij het uitgangspunt. Dit vraagt dat we de lokale context goed in beeld brengen en bezien welke aanpak mogelijk is, waarbij we ook eventuele financiële consequenties in kaart brengen.

Kenmerk
4323509-1092691-IZB

Monitoring van gezondheidseffecten en emissies

Om te meten of de combinatie van maatregelen effect heeft op het terugdringen van het risico voor omwonenden, zullen de gezondheidseffecten (het voorkomen van longontstekingen, die worden geregistreerd bij huisartsen), conform het advies van de Gezondheidsraad, met een nog nader te bepalen frequentie, gemonitord worden. Voor maatregelen in de bedrijfsvoering kan het noodzakelijk zijn om in de toekomst emissies te blijven monitoren.

De emissie- en gezondheidsrisicomonitoringsresultaten kunnen ook gebruikt worden om op den duur te beoordelen of genomen maatregelen nog proportioneel zijn. We hopen dat door het inzetten op emissiereductie door technische en organisatorische maatregelen op bedrijfsniveau, de risico's voor de gezondheid in de toekomst zoveel mogelijk zullen verdwijnen. Dit zou voor zowel de omwonenden, voor de sector als voor de maatschappij het beste scenario zijn. Dit zal zeker geruime tijd (jaren) duren. Tot die tijd is de afstandsnorm en indien opportuun aanvullend beleid bij prioritaire locaties aangewezen. Bij ruimtelijke maatregelen uit voorzorg, zoals een afstandsnorm, is het gebruikelijk om uit te gaan van tijdelijkheid en deze periodiek te evalueren en opnieuw te beoordelen op proportionaliteit, geschiktheid en noodzaak.

Vervolg

Met het uitwerken van het bovengenoemde maatregelenpakket zet het kabinet in op een aanpak waarmee gezondheidsrisico's zoveel mogelijk worden beperkt op basis van maatwerk en proportionaliteit. Gezien de impact is het van groot belang om de gevolgen, de mogelijkheden en consequenties in samenhang te kunnen bezien en te wegen. Bij de uitwerking zullen we provincies, gemeenten, omgevingsdiensten, GGD'en, sector en onderzoeksinstanties betrekken.

Omdat voor de uitwerking van deze maatregelen nog enige tijd nodig is, doen we een beroep op de provincies en gemeenten om de komende tijd nog vast te houden aan de bestaande tijdelijke beperkingen op de groei van de geitensector (de provinciale moratoria en gemeentelijk beleid).

We verwachten u spoedig te kunnen informeren over de uitkomsten van het WUR onderzoek en zullen zo snel mogelijk daarna met een meer uitgewerkt voorstel

⁸ Voor de omschrijving en definitie van dergelijke prioritaire locaties is nog nader uitzoekwerk van de lokale situaties nodig.

komen voor de diverse componenten van de aanpak van het gezondheidsrisico rondom geitenhouderijen.

Kenmerk
4323509-1092691-IZB

Hoogachtend,

de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

de minister van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur,

Jan Anthonie Bruijn

Femke Marije Wiersma

Aan

Minister VWS

Deadline: 12 januari
2026

nota

TER BESLISSING

Nota ter beslissing bij beleidsreactie GR-advies
gezondheidsrisico's geitenhouderijen

Datum
16 december 2025

Kenmerk
4323509-1092691-IZB

Bijlage(n)
0

1. Aanleiding

De Gezondheidsraad heeft op 8 december jl. het tweede deeladvies over Gezondheidsrisico's rond veehouderijen uitgebracht. Dit advies is opgesteld op aanvraag van uw voorganger, mede namens de minister LNVN, naar aanleiding van het onderzoeksrapport VGO-III begin februari 2025 en volgt op het 1e deeladvies dat begin juli naar de Kamer is verzonden. De Kamer vraagt dringend om een reactie (verzocht eerder nog voor het kerstreces) en dringt aan op het snel nemen van een besluit over maatregelen, om duidelijkheid te krijgen en om verder gezondheidsrisico te voorkomen. U heeft mede namens de minister van LNVN gezegd te streven naar een reactie voor het Commissiedebat Dierziekten en Zoönosen (14 januari).

Met deze brief geeft u samen met de minister van LNVN een eerste inhoudelijke beleidsreactie op het advies en gaat u in op de vervolgstappen en tijdsplanning. Vanwege de gevoeligheid van dit dossier en mogelijke impact op andere beleidsterreinen zijn ook de bewindspersonen van VRO en IenW reeds betrokken. Normaliter zou de besluitvorming via de reguliere onderraden lopen, maar door de samenloop met het kerstreces is gekozen voor een verkorte route via een BWO, nadrukkelijk ook op verzoek van de MP en in afstemming met AZ. De brief is aan de MR voorgelegd op 9 januari en akkoord bevonden.

2. Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de voorliggende Kamerbrief voor verzending mede ondertekend door de minister van LNVN naar de Tweede Kamer, en ook, zoals op dit dossier gebruikelijk is, naar de Eerste Kamer.

3. Kernpunten

- De Gezondheidsraad concludeerde in het 1e deeladvies dat er waarschijnlijk een oorzakelijk verband is tussen wonen in de buurt van geitenhouderijen en het risico op longontsteking en dat dit voldoende aanleiding was voor maatregelen om deze gezondheidsrisico's te beperken.
- In het 2e deeladvies laat de Raad zien dat de kans op een longontsteking voor omwonenden van geitenhouderijen aanzienlijk verhoogd is, namelijk binnen een straal van 500m met 73% en binnen een straal van 1000m met 19% verhoogd. De Raad geeft een aantal aanbevelingen om de gezondheidsrisico's rond geitenhouderijen te beperken, door het verminderen van de blootstelling aan emissies.

- Enerzijds is dit door het instellen van een afstandsnorm bij nieuwvestiging van geitenhouderijen en aanleg van woningen/gevoelige bestemmingen, waarvan u toezegt, in afstemming met LVVN en andere departementen (VRO, IenW), de aard en uitvoering nader te gaan verkennen.
- Voor bestaande situaties is de aanbeveling om in te zetten op emissiereductie. Dit kan mogelijk bereikt worden door aanpassing van het stalsysteem, het stalmanagement of mestopslag, maar er is momenteel geen inzicht in de effectiviteit van de maatregelen en over de samenstelling, verspreiding en blootstelling van de verschillende componenten in de emissies.
- U geeft aan, samen met MLVVN, om indien er voldoende aanknopingspunten zijn in de resultaten van het WUR onderzoek dat binnenkort wordt afgerond, verder in te zetten op deze lijn door het starten van pilot projecten en nader onderzoek naar (de impact van) technische maatregelen.
- Voor 'prioritaire locaties' met een relatief hoog blootstellingsrisico willen we verkennen welke aanpak waar mogelijk en proportioneel is om het huidige gezondheidsrisico voor omwonenden te verminderen.
- De Raad adviseert om het effect van maatregelen te monitoren. De inzet is om zowel monitoring op gezondheidsrisico's voort te zetten (vergelijkbaar met VGO) als monitoring van emissies (m.n. rondom interventies) op te zetten.
- U zegt toe om binnen een paar maanden met een meer concreet plan te komen.

Datum

16 december 2025

Kenmerk

4323509-1092691-IZB

4. Toelichting

a. *Draagvlak politiek*

- Er is veel aandacht voor dit onderwerp in de politiek. Er wordt vaak aangedrongen op het (snel) maatregelen nemen om risico's voor de volksgezondheid te verminderen.
- Op het commissiedebat op 14 januari zal het onderwerp naar verwachting uitgebreid aan bod komen.
- Het verzoek om een beleidsreactie voor het kerstreces kwam vanuit Kamer (Kostić), maar dat was te kort op het verschijnen van het advies.
- Er worden regelmatig Kamervragen gesteld in de TK¹ en (recent nog) in de EK²; op 1 juli 2025 was een Mondeling Overleg met de EK.
- In mei is een motie van de PvdD aangenomen om een landelijk moratorium in te stellen, in ieder geval tot aan het Gezondheidsraad advies en op 17 oktober heeft u daar schriftelijk op gereageerd.³ In de brief als reactie daarop hebben u en de Minister van LVVN aangegeven dat er op zo een korte termijn geen landelijk moratorium ingevoerd kon worden, maar dat op korte termijn (vrijwel) geen nieuwe vergunningen afgegeven zullen worden en daarmee feitelijk tegemoet wordt gekomen aan wat de motie beoogt.

¹ Kamerstuk 2021Z04530 mei 2021, Kamerstuk 2021Z20340, januari 2022, Kamerstuk 2023Z13628, augustus 2023, Kamerstuk 2025D11119, 14 maart 2025, Kamerstuk 2025D17073, 15 april 2025.

² 28 november 2025: Commissiebrief inzake advies Gezondheidsraad geitenhouderijen; 27 mei 2025: EK Reactie op vragen inzake Onderzoek 'Veehouderij en gezondheid omwonenden' - VGO-III; EK vergaderjaar 22-23, 28.973/29.683: 170593.02U, februari 2023 en 170593.05U, juni 2023

³ Kamerstukken 29683, nr. 315

b. Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Het onderwerp ligt gevoelig bij het publiek, zowel bij de omwonenden als geitenhouders. In de media wordt er regelmatig aandacht aan besteed.

Datum

16 december 2025

Kenmerk

4323509-1092691-IZB

c. Arbeidsmarkteffecten zorg- en welzijnsveld

N.v.t.

d. Gevolgen administratieve lasten

N.v.t.

e. Financiële en personele gevolgen VWS en uitvoeringsorganisaties

Kosten van verder onderzoek en monitoring gezondheidseffect worden, op basis van voorgaande studies geschat op ongeveer 500K voor een studie die om te beginnen in 2026 of 2027 zal uitgevoerd worden (over de jaren 2023 t/m 2025), en indien wenselijk herhaald wordt voor het bepalen van vervolg 3-jaar periode(n) in 2029/2030 e.v.. Financiële ruimte hiervoor wordt voorzien binnen het budget van de directie IZB.

f. Juridische aspecten haalbaarheid

Invoering afstandsnorm in de Omgevingswet zal worden verkend

g. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

Afstemming interdepartementaal is op BWP niveau gedaan met LVVN, VRO en IenW; waar relevant is afgestemd met het RIVM en VGO-onderzoekers en vertegenwoordigers van de sector.

h. Toezeggingen

U zegt toe binnen een paar maanden met een nader uitgewerkt plan te komen, mede namens de minister van LVVN.

i. Fraudetoets

N.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

